

**ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ**

**Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти
сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 / ISO 9001:2015**

Кафедра адміністративного, фінансового та інформаційного права

ЗАТВЕРДЖЕНО

вченою радою ДТЕУ

(пост. п. 4 від «24» 05 2025р.)

Ректор

Анатолій МАЗАРАКІ

**ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ /
INTELLECTUAL PROPERTY**

**ПРОГРАМА /
COURSE SUMMARY**

Київ 2025

Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу ДТЕУ заборонено

Автор: Анна ГУРЖІЙ, кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного, фінансового та інформаційного права ДТЕУ

Програму розглянуто і схвалено на засіданні кафедри адміністративного, фінансового та інформаційного права 13 травня 2025 р., протокол № 15.

Рецензенти:

Віктор ТІМАШОВ, доктор юридичних наук, професор кафедри адміністративного, фінансового та інформаційного права ДТЕУ

Віталій ЩАВІНСЬКИЙ, доктор юридичних наук, заступник голови Київського окружного адміністративного суду

Валерій СТІЛЕЦЬ, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри дизайну ДТЕУ

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ / INTELLECTUAL PROPERTY

ПРОГРАМА / COURSE SUMMARY

ВСТУП

Програму дисципліни «Інтелектуальна власність» підготовлено відповідно до Стандарту вищої освіти за спеціальністю 022 «Дизайн» для другого (магістерського) рівня вищої освіти (наказ МОН України від 21.12.2018 № 1433) і призначено для студентів магістратури ДТЕУ галузі знань В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки», спеціальності В2 «Дизайн», освітньо-професійної програми «Графічний дизайн».

Програма складається з таких розділів:

1. Мета, завдання та предмет дисципліни.
2. Передумови вивчення дисципліни.
3. Результати вивчення дисципліни.
4. Зміст дисципліни.
5. Список рекомендованих джерел.

1. МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА ПРЕДМЕТ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення дисципліни «Інтелектуальна власність» є набуття комплексу знань, вмінь і навичок, необхідних для ефективної реалізації та захисту прав у сфері інтелектуальної власності, зокрема в контексті творчої діяльності дизайнера та євроінтеграційних процесів України.

Завданням вивчення дисципліни є: ознайомлення з нормами міжнародного та національного законодавства у сфері інтелектуальної власності; опанування правових механізмів реєстрації, реалізації та захисту прав інтелектуальної власності, зокрема на об'єкти графічного дизайну; формування навичок оформлення прав на результати власної творчої діяльності та укладення договорів із замовниками; формування практичних навичок комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності в умовах ринку дизайну та креативних індустрій; формування соціально відповідального ставлення до прав інших авторів.

Предметом вивчення дисципліни є правові та організаційні аспекти функціонування інституту інтелектуальної власності в національному та міжнародному вимірі.

2. ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна спирається на базові компетентності першого (бакалаврського) рівня вищої освіти незалежно від спеціальності здобувача.

знання:

- основ цивільного та міжнародного права, розуміння системи правового регулювання творчої (мистецької) діяльності;
- норм та інститутів права щонайменше з таких галузей, як конституційне, адміністративне, цивільне право;
- системних зв'язків між національним та міжнародним правом;

вміння:

- пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів;
- проводити збір та інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел;

- використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин;
- аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції;
- здійснювати логічний, критичний і системний аналіз документів;
- використовувати комп'ютерні програми, необхідні у правничій та управлінській діяльності.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна «Інтелектуальна власність» як обов'язкова освітня компонента забезпечує оволодіння здобувачами загальними та фаховими компетентностями і досягнення ними програмних результатів навчання за освітньо-професійною програмою «Графічний дизайн» (ОС магістр):

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
Загальні компетентності за освітньою програмою		
6	Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.	1, 10
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності за освітньою програмою		
4	Здатність забезпечити захист інтелектуальної власності на твори образотворчого мистецтва та дизайну.	2, 5, 10
Програмні результати навчання за освітньо-професійною програмою		
12	Володіти базовими методиками захисту інтелектуальної власності; застосовувати правила оформлення прав інтелектуальної власності.	3–12

4. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Загальна характеристика інтелектуальної власності

Поняття інтелектуальної діяльності та її результату. Виникнення, становлення і розвиток інтелектуальної власності. Специфіка результатів інтелектуальної діяльності. Правова природа результатів інтелектуальної діяльності. Функції цивільного права щодо охорони та використання результатів інтелектуальної діяльності. Роль і значення інтелектуальної діяльності і власності для суспільства.

Поняття і зміст права інтелектуальної власності. Поняття творчої діяльності. Специфіка права інтелектуальної власності. Економічна функція права інтелектуальної власності. Право інтелектуальної власності як цивільно-правовий інститут. Суб'єктивне право інтелектуальної власності. Інститут виключного права.

Система законодавства України про охорону інтелектуальної власності. Конституція України та Цивільний кодекс України як основні джерела правової охорони інтелектуальної власності. Характеристика основних нормативноправових актів України у сфері інтелектуальної власності та їх актуальних редакцій з урахуванням останніх законодавчих новел. Цивільний кодекс України та спеціальні закони як основні джерела регулювання господарських відносин у сфері ІВ.

Значення міжнародних актів для охорони інтелектуальної власності в Україні: Паризька конвенція про охорону промислової власності, Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів, Стокгольмська конвенція про заснування ВОІВ, Угода TRIPS тощо. Угода про асоціацію між Україною та ЄС, Глава 9 «Інтелектуальна власність» як актуальний міжнародний орієнтир системи законодавства України у сфері ІВ.

Поняття комерціалізації інтелектуальної власності. ІВ як актив у творчій та комерційній діяльності дизайнера.

Соціальна відповідальність і професійна етика дизайнера у сфері інтелектуальної власності: повага до чужих творів, недопущення плагіату, баланс інтересів автора і суспільства (доступ до культури й освіти). Значення інтелектуальної власності для креативних індустрій України.

Список рекомендованих джерел

Нормативно-правові акти: 9, 13, 21, 22, 23, 25

Основний: 26 [с. 12–52]; 27 [с. 22–25]; 28 [с. 8–33]

Додатковий: офіційні вебресурси: 44

Тема 2. Об'єкти права інтелектуальної власності

Загальна характеристика об'єктів права інтелектуальної власності. Перелік об'єктів інтелектуальної власності, визначений у Конвенції ВОІВ. Характеристика об'єктів інтелектуальної власності, визначених у ст. 420 ЦК України.

Об'єкти авторського права. Поняття та види об'єктів авторського права. Критерії охороноздатності. Нові об'єкти авторського права: тривимірні твори, фотографічні твори. Об'єкти, що не охороняються авторським правом.

Об'єкти суміжних прав. Характеристика виконань, фонограм, відеограм, передач (програм) організацій мовлення як об'єктів суміжного права.

Об'єкти промислової власності. Загальна характеристика винаходу, корисної моделі, промислового зразку. Умови патентоздатності. Особливості правової охорони промислового зразку.

Об'єкти, які індивідуалізують учасників цивільного обороту. Комерційне найменування, торговельні марки (знаки для товарів і послуг) та географічне зазначення як об'єкти індивідуалізації.

Нетрадиційні об'єкти інтелектуальної власності. Право особливого роду (*suī generis*) на неоригінальні об'єкти, згенеровані комп'ютерною програмою: поняття, суб'єкти, строк чинності. Авторство та охороноздатність контенту, згенерованого штучним інтелектом. Регулювання штучного інтелекту в

контексті права інтелектуальної власності: актуальні міжнародні та європейські підходи.

Об'єкти ІВ у графічному дизайні: логотип, фірмовий стиль, шрифт, ілюстрація, плакат, упаковка, вебдизайн, інтерфейс, фотографія — визначення правового режиму та способу охорони кожного з них (авторське право, промисловий зразок, торговельна марка).

Список рекомендованих джерел

Нормативно-правові акти: 1, 2, 4, 9, 14, 18, 19, 20, 21, 22, 24, 25

Основний: 26 [с. 92–119]; 27 [с. 25–29]; 28 [с. 104–105]

Додатковий: наукові та навчальні видання: 31, 32; офіційні вебресурси: 44

Тема 3. Суб'єкти права інтелектуальної власності

Загальна характеристика суб'єктів права інтелектуальної власності. Первинні та вторинні (похідні) суб'єкти. Творець, роботодавець, держава як суб'єкти інтелектуальної власності. Права та обов'язки суб'єктів інтелектуальної власності.

Суб'єкти авторського права. Поняття та види. Визначення авторства. Співавторство. Особисті немайнові та майнові права автора. Суб'єкти суміжних прав та види їх прав.

Суб'єкти права *sui generis* на контент, згенерований штучним інтелектом. Правовий статус штучного інтелекту як не-суб'єкта права.

Суб'єкти патентного права. Винахідники, патентовласники, патентні повірені, спадкоємці. Права та обов'язки суб'єктів патентного права.

Суб'єкти засобів індивідуалізації товарів і послуг. Володільці свідоцтв, міжнародних реєстрацій, добре відомих торговельних марок. Виробники товарів, пов'язаних з географічним місцем.

Суб'єкти нетрадиційних результатів інтелектуальної діяльності. Права та обов'язки.

Авторство дизайнера в студії та команді: співавторство, службові твори, твори на замовлення. Способи фіксації та доведення авторства: знак охорони ©, депонування, державна реєстрація, збереження робочих файлів і метаданих.

Список рекомендованих джерел

Нормативно-правові акти: 1, 14, 18, 19, 20, 22, 24

Основний: 26 [с. 62–90, с. 92–103]; 27 [с. 28–31]; 28 [с. 105–107]

Додатковий: наукові та навчальні видання: 32; офіційні вебресурси: 44

Тема 4. Інституційна система України у сфері інтелектуальної власності

Система державних органів у сфері інтелектуальної власності. Повноваження Міністерства економіки України. Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій (УКРНОІВІ / ІР офіс): статус, функції, стратегічні пріоритети розвитку; міжнародне співробітництво з Європейською патентною організацією та ЕУІРО. Центр медіації та посередництва УКРНОІВІ як альтернативний механізм вирішення ІР-спорів. Державна митна служба України. Антимонопольний комітет України.

Роль громадських організацій щодо правової охорони інтелектуальної власності: Всеукраїнська асоціація інтелектуальної власності, Національна асоціація патентних повірених України, «Український альянс по боротьбі з підробками та піратством» та інші.

Порядок звернення дизайнера до УКРНОІВІ: електронні сервіси, подання заявок, пошук у спеціалізованих інформаційних системах; медіація в спорах щодо дизайн-об'єктів.

Список рекомендованих джерел

Нормативно-правові акти: 14, 16, 18, 19, 20, 22, 23

Основний: 26 [с. 44–52]; 27 [с. 24–25]; 28 [с. 87–94]

Додатковий: наукові та навчальні видання: 29, 30; практичні матеріали та роз'яснення: 37; офіційні вебресурси: 44, 45, 46, 47

Тема 5. Правова охорона об'єктів авторського права та суміжних прав

Поняття та завдання авторського права. Чинне законодавство України про авторське право і суміжні права: структура, концепція, імплементація актів ЄС. Зміст та види авторських прав: особисті немайнові та майнові права. Строк охорони авторського права. Передача майнових прав. Право на справедливую винагороду та право відкликання. Авторське право на службові твори. Авторська винагорода. Право слідування. Обмеження і винятки з авторського права: вільне використання для наукових та освітніх цілей, недоступні комерційно твори. Право особливого роду (*sui generis*) на бази даних. Перехідні положення чинного законодавства.

Міжнародні договори у сфері авторського права і суміжних прав: Бернська конвенція як основоположний міжнародний акт; інтернет-договори ВОІВ та їх значення для правової охорони в онлайн-середовищі.

Поняття та зміст суміжних прав. Права виконавців, виробників фонограм та відеограм, організацій мовлення. Строк охорони. Обмеження суміжних прав. Нові суб'єкти суміжних прав: видавці друкованих видань, сирітські об'єкти.

Державна реєстрація авторських прав: документи, орган, порядок реєстрації.

Колективне управління у сфері авторського права і суміжних прав. Організації колективного управління в Україні.

Text and Data Mining (TDM) та авторське право: виняток для наукових досліджень, значення для тренування моделей штучного інтелекту. Відповідальність інтернет-платформ за порушення прав ІВ.

Авторське право на твори графічного дизайну: захист портфоліо, державна реєстрація авторського права на твір, договори із замовниками щодо майнових прав. Використання чужих зображень, фотографій і шрифтів з урахуванням ліцензій.

Список рекомендованих джерел

Нормативно-правові акти: 1, 2, 4, 9, 14, 15, 16, 21, 22, 24, 25

Основний: 26 [с. 92–133]; 27 [с. 147–162]; 28 [с. 257–322]

Додатковий: наукові та навчальні видання: 29, 30, 31, 32, 33; практичні матеріали та роз'яснення: 34, 35; офіційні реєстри та бази даних: 40; офіційні вебресурси: 44, 47

Тема 6. Правова охорона об'єктів патентного права

Поняття патентного права. Патент. Співвідношення понять «промислова власність» та «патентне право». Джерела патентного права: Паризька конвенція про охорону промислової власності; чинне законодавство України про охорону прав на винаходи, корисні моделі та промислові зразки з урахуванням актуальних редакцій. Правові засади державного регулювання патентного права в Україні. Права та обов'язки суб'єктів патентного права. Відмінності між винаходом, корисною моделлю, промисловим зразком та іншими об'єктами ІВ.

Етапи оформлення патентних прав на винахід (корисну модель). Пріоритет винаходу (корисної моделі).

Процедура отримання охоронного документу на промисловий зразок. Правова охорона незареєстрованих промислових зразків.

Дострокове припинення чинності прав на винахід (корисну модель), промисловий зразок та визнання їх недійсними.

Додаткова охорона прав на винаходи: сертифікат додаткової охорони для фармацевтичних винаходів. Міжнародне патентування через РСТ як інструмент захисту активів.

Промисловий зразок у графічному дизайні: охорона упаковки, етикетки, графічного інтерфейсу, шрифту; підготовка зображень для заявки; міжнародна реєстрація за Гаазькою угодою.

Список рекомендованих джерел

Нормативно-правові акти: 3, 6, 7, 8, 13, 18, 20, 21, 22

Основний: 26 [с. 135–187]; 27 [с. 34–94]; 28 [с. 398–408]

Додатковий: наукові та навчальні видання: 29, 30; практичні матеріали та роз'яснення: 39; офіційні реєстри та бази даних: 42; офіційні вебресурси: 44, 47

Тема 7. Правова охорона засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг

Поняття засобів індивідуалізації та їх різновиди. Поняття та ознаки комерційних найменувань. Вимоги до комерційних найменувань. Майнові права на комерційне найменування. Перехід права на комерційне найменування. Дострокове припинення прав на комерційне найменування.

Правова охорона торговельних марок. Поняття торговельної марки. Співвідношення понять «торговельна марка» та «бренд»: правовий та маркетинговий виміри. Джерела правового регулювання: ЦК України та чинне законодавство про охорону прав на знаки для товарів і послуг з урахуванням актуальних редакцій та законодавчих новел. Новели законодавства: електронна подача заявок; колективна торговельна марка як новий інститут; оновлені підстави для відмови у реєстрації; порядок надання правової охорони за Мадридською системою. Тенденції реформування законодавства про

торговельні марки у напрямку євроінтеграції. Міжнародна класифікація товарів і послуг (МКТП). Державна реєстрація торговельної марки. Право пріоритету. Кваліфікаційна експертиза. Оскарження відмови. Втрата чинності реєстрації. Права, що впливають зі свідоцтва. Франчайзинг як форма комерційної реалізації прав інтелектуальної власності: право використання бренду, бізнес-технологій та комерційного досвіду за винагороду.

Поняття географічного зазначення. Спільні риси та відмінності між географічними зазначеннями та торговельними марками. Функції географічних зазначень. Види географічних зазначень. Порядок реєстрації та права на нього. Визнання недійсною та припинення правової охорони географічного зазначення.

Захист від недобросовісної конкуренції у сфері інтелектуальної власності.

Логотип як торговельна марка: перевірка новизни, вибір класів МКТП, подання заявки. Роль дизайнера у створенні охороноздатного позначення; співвідношення прав дизайнера на логотип і прав власника торговельної марки.

Список рекомендованих джерел

Нормативно-правові акти: 5, 7, 11, 13, 19, 21, 22

Основний: 26 [с. 189–252]; 27 [с. 118–138]; 28 [с. 410–447]

Додатковий: наукові та навчальні видання: 29, 30; практичні матеріали та роз'яснення: 35, 37, 38; офіційні реєстри та бази даних: 42, 43; офіційні вебресурси: 44, 46, 47

Тема 8. Інтелектуальна власність у цифровому середовищі

Об'єкти інтелектуальної власності, що можуть використовуватися у мережі Інтернет. Нормативно-правове регулювання відносин, пов'язаних із розміщенням об'єктів у мережі Інтернет. Характеристика понять «домен», «доменне ім'я» і «доменний спір». Підсудність справ у спорах, пов'язаних із захистом прав на об'єкти в мережі Інтернет. Доменні спори як окрема категорія: практика Єдиної політики вирішення спорів щодо доменних імен (UDRP), особливості вирішення спорів щодо домену .UA.

Відповідальність онлайн-платформ за порушення прав ІВ. Акт ЄС про цифрові послуги (DSA) та Директива про авторське право на єдиному цифровому ринку як взаємодоповнюючі інструменти регулювання. Закон про цифрові ринки (DMA) та його вплив на ринок ІВ. Актуальна практика правозастосування DSA: розслідування щодо великих платформ.

NFT та блокчейн в контексті права ІВ: правова природа токенів та співвідношення з авторським правом.

Дипфейки та генеративний контент у цифровому середовищі: правові проблеми використання зображення, голосу та відео реальних осіб без їх згоди; відповідальність платформ; регулювання в рамках EU AI Act.

Захист портфоліо дизайнера онлайн: водяні знаки, метадані, умови використання, ліцензії Creative Commons; моніторинг порушень і процедура takedown.

Список рекомендованих джерел

Нормативно-правові акти: 14, 22, 24, 25

Основний: 26 [с. 231–252]; 28 [с. 228]

Додатковий: наукові та навчальні видання: 31, 32, 33; практичні матеріали та роз'яснення: 38, 39; офіційні вебресурси: 44, 46, 47

Тема 9. Нетрадиційні та цифрові об'єкти права інтелектуальної власності

Поняття та ознаки наукового відкриття. Необхідність і способи правового регулювання наукового відкриття. Відмінність «наукового відкриття» та «винаходу».

Правова охорона компонування напівпровідникових виробів. Вирішальна ознака компонування. Права авторів та інших правовласників. Реєстрація та видача свідоцтва. Обсяг правової охорони. Актуальні тенденції розвитку правової охорони компонувань: відновлення реєстраційної практики та реформування законодавства у напрямку права ЄС.

Правова охорона селекційних досягнень. Ознаки охороноздатності. Оформлення права. Права авторів та патентовласників.

Правова охорона комерційної таємниці та ноу-хау. Поняття, ознаки та джерела правового регулювання. Організація охорони комерційної таємниці. Реформування інституту комерційної таємниці в Україні: імплементація стандартів ЄС, нове визначення та критерії охороноздатності, тенденція переходу від моделі ІВ до моделі захисту конкурентної інформації.

Проблеми захисту інтелектуальної власності в умовах розвитку цифрового середовища. Комерційна таємниця і ноу-хау в умовах цифрової економіки та кіберзагроз. Правова охорона даних (data protection vs IP): розмежування понять та регуляторних режимів.

Ноу-хау та комерційна таємниця дизайн-студії: методики, шаблони, бази клієнтів; угоди про нерозголошення (NDA) та режим конфіденційності.

Список рекомендованих джерел

Нормативно-правові акти: 14, 18, 20, 22, 23, 24, 25

Основний: 26 [с. 254–315]; 27 [с. 114–117, с. 139–145]; 28 [с. 253–315]

Додатковий: наукові та навчальні видання: 30, 31, 32, 33; офіційні реєстри та бази даних: 42; офіційні вебресурси: 44, 47

Тема 10. Захист прав інтелектуальної власності

Поняття правового захисту інтелектуальної власності. Розмежування питань правової охорони та захисту інтелектуальної власності.

Дії, що визнаються порушенням прав інтелектуальної власності. Порушення прав на об'єкти авторського права. Академічна доброчесність та основні види її порушень. Піратство та його види. Порушення прав на об'єкти ІВ у мережі Інтернет та їх класифікація. Порушення прав на винахід, корисну модель, промисловий зразок, торговельну марку. Кардшейрінг як нова підстава порушення авторського права та суміжних прав.

Форми захисту інтелектуальних прав. Юрисдикційна та неюрисдикційна форми захисту. Способи захисту інтелектуальних прав. Новели законодавства щодо способів захисту: разова грошова виплата як альтернативний спосіб захисту; нові процесуальні інструменти витребування доказів у справах про порушення ІВ.

Цивільно-правовий захист інтелектуальної власності. Кримінально-правовий захист прав інтелектуальної власності. Бюро економічної безпеки України як орган кримінального переслідування за порушення ІВ.

Адміністративно-правовий захист прав інтелектуальної власності. Апеляційна палата УкрНОІВІ як адміністративний механізм захисту.

Адміністративні процедури захисту прав інтелектуальної власності на митному кордоні. Повноваження Державної митної служби України. Порядок реєстрації у митному реєстрі об'єктів права інтелектуальної власності. Контроль за переміщенням через митний кордон товарів, що містять об'єкти ІВ. Порушення митних правил та відповідальність за них. Повноваження Антимонопольного комітету України щодо захисту прав ІВ.

Позасудовий захист авторського права в Інтернеті: процедура takedown notice; зобов'язання постачальників послуг хостингу; відповідальність провайдерів послуг обміну контентом.

Судова експертиза у справах, пов'язаних із захистом прав на об'єкти інтелектуальної власності. Українська судова практика у сфері ІВ у міжнародному контексті.

Захист прав дизайнера: досудове врегулювання (претензія), медіація, звернення до суду; доказова база (робочі файли, дати створення, свідоцтва). Соціально відповідальне ставлення до чужих прав і академічна доброчесність у творчій діяльності.

Список рекомендованих джерел

Нормативно-правові акти: 8, 10, 12, 14, 17, 18, 19, 20, 22

Основний: 26 [с. 391–454]; 27 [с. 31–33]; 28 [с. 562–588]

Додатковий: наукові та навчальні видання: 30; практичні матеріали та роз'яснення: 36, 37, 39; офіційні реєстри та бази даних: 40, 41; офіційні вебресурси: 44, 45

Тема 11. Міжнародна правова охорона інтелектуальної власності

Міжнародні аспекти охорони та захисту інтелектуальних прав. Класифікація міжнародних договорів. Основні принципи міжнародного права. Поняття, основні завдання і напрями діяльності міжнародної системи охорони інтелектуальної власності.

Право інтелектуальної власності у системі права ЄС. Джерела права ІВ ЄС. Правове регулювання відносин інтелектуальної власності у Європейському Союзі. Ключові акти *acquis* ЄС у сфері ІВ: авторське право на єдиному цифровому ринку, торговельні марки ЄС, захист комерційної таємниці, регулювання штучного інтелекту.

Угода про асоціацію між Україною та ЄС, Глава 9 «Інтелектуальна власність»: зобов'язання України та стан імплементації *acquis* ЄС. Переговори про вступ України до ЄС у сфері права інтелектуальної власності: процес скринінгу законодавства та його результати. Рекомендації Єврокомісії Україні як орієнтир подальшого реформування.

Міжнародне співробітництво у сфері інтелектуальної власності. Співробітництво з ВОІВ та СОТ. Європейська патентна організація (ЄПО) та

EUIPO: роль у забезпеченні захисту прав ІВ та співробітництво з Україною. Міжнародні угоди у сфері правової охорони і використання інтелектуальної власності.

Міжнародна охорона результатів дизайнера: реєстрація торговельної марки за Мадридською системою, промислового зразка за Гаазькою системою, реєстрація в ЄС через EUIPO; вибір стратегії охорони для виходу на зовнішні ринки.

Список рекомендованих джерел

Нормативно-правові акти: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 11, 13, 21, 22, 24, 25

Основний: 26 [с. 456–524]; 27 [с. 91–94]; 28 [с. 45, 140–144]

Додатковий: наукові та навчальні видання: 30, 33; *практичні матеріали та роз'яснення:* 35; *офіційні реєстри та бази даних:* 43; *офіційні вебресурси:* 44, 46, 47

Тема 12. Договори у сфері інтелектуальної власності

Загальна характеристика договорів у сфері інтелектуальної власності. Поняття та види договорів у сфері інтелектуальної власності. Форма договорів та їх державна реєстрація.

Правові засади укладання договорів у сфері інтелектуальної власності. Система договорів щодо розпоряджання майновими правами: відчуження майнових прав та ліцензійні договори як основні форми. Новели законодавства у сфері договірної регулювання ІВ.

Ліцензійний договір. Поняття та характеристика. Зміст ліцензійного договору. Субліцензійний договір. Обмеження у договорах: нікчемність умов щодо відмови від права на справедливую винагороду.

Публічна ліцензія як новий правовий інститут: поняття, ознаки, правова природа. Публічна ліцензія як правова основа Creative Commons та аналогічних ліцензій в українському праві.

Договір про створення за замовленням і використання об'єкта ІВ. Договір комерційної концесії: права та обов'язки сторін, відповідальність, зміна та припинення. Цивільний кодекс України як основне джерело регулювання договірних відносин у сфері ІВ.

Службові твори та розподіл прав між автором і роботодавцем. Авторське право на твори, створені у зв'язку з виконанням службових обов'язків.

Договір про передачу ноу-хау. Інші договори щодо розпоряджання майновими правами ІВ. Договір про порядок розподілу прав на службові об'єкти ІВ. Договір щодо управління майновими правами автора організацією колективного управління.

Договори дизайнера із замовником: договір на створення твору за замовленням, відчуження майнових прав, ліцензійний договір; ключові умови (обсяг прав, строк, територія, винагорода, права на ескізи, що не увійшли до фінального рішення); публічні ліцензії (Creative Commons) для дизайн-робіт.

Список рекомендованих джерел

Нормативно-правові акти: 14, 16, 19, 22, 23

Основний: 26 [с. 316–389]; 27 [с. 154–174]; 28 [с. 518–539]

Додатковий: наукові та навчальні видання: 30; практичні матеріали та роз'яснення: 34, 37; офіційні вебресурси: 44

5. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Нормативно-правові акти

1. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів від 24.07.1971 р. (Паризький акт від 24 липня 1971 року, змінений 2 жовтня 1979 року, дата приєднання України 31 травня 1995 року). URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_051
2. Всесвітня конвенція про авторське право 1952 року (Женева, 6 вересня 1952 року, дата набрання чинності для України 17 січня 1994 року). URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_052
3. Гаазький Акт та Женевський акт Гаазької угоди про міжнародну реєстрацію промислових зразків (дата приєднання України 17 січня 2002 року). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_601#Text
4. Договір ВОІВ про авторське право від 20.12.1996. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>
5. Договір про закони щодо товарних знаків від 27 жовтня 1994 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_102#Text
6. Договір про патентне право (PLT). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/895_002#Text
7. Договір про патентну кооперацію (PCT) від 19 червня 1970 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/895_001#Text
8. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>
9. Конвенція про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності від 14 липня 1967 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_169
10. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>
11. Мадридська угода про міжнародну реєстрацію знаків від 14 квітня 1891 р. та Протокол до неї від 28 червня 1989 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_134#Text
12. Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>
13. Паризька конвенція про охорону промислової власності від 20 березня 1883 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_123#Text
14. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 01.12.2022 № 2811-IX (у редакції від 12.12.2025, підстава – Закон № 4585-IX). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>
15. Про державну реєстрацію авторського права і договорів, які стосуються майнових прав на твір: Постанова КМУ від 27.12.2001 № 1756. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1756-2001%D0%BF#Text>
16. Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав: Закон України від 15.05.2018 № 2415-VIII. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>
17. Про затвердження Порядку реєстрації у митному реєстрі об'єктів права інтелектуальної власності: Наказ Міністерства фінансів України від 30.05.2012 № 648. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>
18. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі: Закон України від 15.12.1993 № 3687-XII (редакція від 26.02.2026, підстава – Закон № 4563-IX). URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>

19. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг: Закон України від 15.12.1993 № 3689-XII (редакція від 26.02.2026, підстава – Закон № 4563-IX). URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>
20. Про охорону прав на промислові зразки: Закон України від 15.12.1993 № 3688-XII (редакція від 26.02.2026, підстава – Закон № 4563-IX). URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>
21. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (TRIPS, Додаток 1С до Угоди про заснування СОТ) від 15 квітня 1994 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_018#Text
22. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>
23. Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період: Закон України від 09.01.2025 № 4196-IX (Господарський кодекс України втратив чинність з 28.08.2025). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4196-20>
24. Регламент (ЕУ) 2024/1689 Європейського Парламенту та Ради щодо штучного інтелекту (EU AI Act) від 13 червня 2024 р. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=CELEX:32024R1689>
25. Директива (ЕУ) 2019/790 Європейського Парламенту та Ради про авторське право і суміжні права на єдиному цифровому ринку від 17 квітня 2019 р. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=CELEX:32019L0790>

Основний

26. Харітонова О.І., Харітонов Є.О., Дмитришин В. Право інтелектуальної власності: Підручник. Київ: «Юрінком Інтер», 2023. 540 с. URL: <https://jurkniga.ua/contents/pravo-intelektualnoyivlasnosti-pidruchnik.pdf>
27. Даниленко Ю.А., Юрчишин О.Я. Інтелектуальна власність. Практичні аспекти: Посібник. Харків: Вид-во «ІСМА», 2023. 188 с. URL: <http://functmaterials.org.ua/contents/book/Dan-Yurchbook-2023.pdf>
28. Шишка Р. Право інтелектуальної власності України: Підручник. Київ: «Ліра-К», 2025. 620 с. URL: <https://bit.ly/4rnNpHc> Додатковий

Додатковий

29. Методичні рекомендації щодо політики у сфері інтелектуальної власності для закладів вищої освіти та наукових установ України від 09.01.2024. УКРНОІБІ. URL: https://nipo.gov.ua/wpcontent/uploads/2024/01/Metodychni_rekomendatsii_polityka_IV_ZVO_NU_Ukrainy-web.pdf
30. УКРНОІБІ. Стан захисту прав інтелектуальної власності в Україні за 2024 рік: аналітичний звіт. Київ: УКРНОІБІ, 2025. URL: <https://nipo.gov.ua/wp-content/uploads/2025/07/Stan-zakhystu-pravIV-v-Ukraini-za-2024-rik.pdf>
31. WIPO. Technology Trends 2023: Generative Artificial Intelligence. Geneva: WIPO, 2023. 178 p. URL: <https://www.wipo.int/publications/en/details.jsp?id=4689>
32. Senftleben M. Generative AI and Author Remuneration. IIC – International Review of Intellectual Property and Competition Law. 2023. Vol. 54. P. 1535 – 1560. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4478370
33. European Commission. Study on the EU's involvement in new forms of IP protection for the digital environment. Luxembourg: Publications Office of the EU, 2022. URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/44a4d2eb-a779-11ec-83e1-01aa75ed71a1>

34. Зразки договорів у сфері авторського права і суміжних прав. Міністерство економіки України. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=ukUA&id=b0200e25-efe4-4e97-97d61311db749de3&title>
35. Міжнародна реєстрація торговельної марки за Мадридською системою як «must-have» для українського бізнесу. УКРНОІБІ, 2024. URL: [https://nipo.gov.ua/wpcontent/uploads/2024/04/mizhnarodna_reiestratsiia_tm_Dmytro_Ko ndyk-web.pdf](https://nipo.gov.ua/wpcontent/uploads/2024/04/mizhnarodna_reiestratsiia_tm_Dmytro_Ko_ndyk-web.pdf)
36. Як подати заяву про реєстрацію об'єкта права ІВ у Митному реєстрі. Державна митна служба України. URL: <https://customs.gov.ua/en/yak-podaty-zayavu-pro-reiestraciyu-obekta-1>
37. Особливості застосування медіації у спрах з інтелектуальної власності: компетентності та виклики для правників. УКРНОІБІ, 2024. URL: <https://nipo.gov.ua/wpcontent/uploads/2024/11/Osoblyvosti-zastosuvannia-mediatsii-u-sporakh-z-IV.pdf>
38. Правила Політики вирішення спорів щодо доменних імен в домені .UA. URL: <https://www.hostmaster.ua/policy/ua-drp/files/UA-Rules-UK.pdf>
39. Звернення в рамках ініціативи «WIPO ALERT». URL: <https://ukrpatent.org/uk/articles/iniatsiyavawipo-alert>
- Офіційні реєстри, бази даних та вебресурси*
40. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/>
41. Митний реєстр прав інтелектуальної власності. URL: <https://opendatabot.ua/open/customs-register>
42. Спеціалізовані інформаційні системи УКРНОІБІ (пошук патентів, торговельних марок, промислових зразків). URL: <https://sis.nipo.gov.ua>
43. WIPO Global Brand Database. URL: <https://branddb.wipo.int/>
44. Український національний офіс інтелектуальної власності та інновацій (УКРНОІБІ) / IP Office. URL: <https://nipo.gov.ua/>
45. Державна митна служба України. URL: <https://customs.gov.ua/en/>
46. European Union Intellectual Property Office (EUIPO). URL: <https://euipo.europa.eu/>
47. Всесвітня організація інтелектуальної власності (WIPO). URL: <https://www.wipo.int/>